Ч. 279. Львів, Субота дня 14. (27.) грудня 1902. Річник VI.

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1·70 кор.

За границею:

на цілий рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске мя серце і віра руска« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. вул. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Ческе пропамятне письмо.

(Дальше).

В трех останних числах подали ми в повній основі ческе пропамятне письмо, а тепер зберемо хоч коротко голоси дневникарства обидвох таборів, німецкого і ческого, як они відзивають ся про сю справу.

Deutschnation. Correspondenz не добачає в ческім письмі несподіванки, она предвиджувала опір Чехів супроти німецких предлог, бож не розходило ся о те, щоби Чехи їх приняли, але о витворенє підстави до переговорів. Німецкі посли з Моравії і Шлезка справедливо побоювали ся, що Чехи займуть дотеперішне державноправне становище, коли тимчасом німецка проґрама відносить ся до самих Чех, і ческі клюби лише під сим останним услівєм згодили ся на переговори з ческими послами і правительством. Ческе пропамятне письмо пересунуло зовсім підставу до сих переговорів, позаяк они рішучо заявляють, що без рівночасних переговорів що-до Моравії і Шлезка всяке порозумінє є безвиглядне. Німецкі посли з Моравії і Шлезка виразно заявили, що для тих країв є міродайна зовсім инша точка виходу що-до національного питаня як для Чех і що они рішучо протестують проти приміненя засад ческого письма до Моравії і Шлезка. Чехи кінчать своє письмо заявою готовости »вступити з німецкими послами в переговори про біжучі національні спірні питаня«, коли тимчасом в німецкій проґрамі є виразно мова лише про німецких послів з Чех. Сї останні не мають отже формального управненя з Чехами переговорювати, позаяк Чехи бажають рівночасно переговорів і що-до Моравії та Шлезка. Наколи отже взагалї мають відбути ся переговори, повинна би бути винайдена якась загальнійша підвалина, як німецка проґрама обмежена лише до самих Чех, і Німцї мусїли би полишити своє засадниче становище що-до управильненя національного питаня в кождім краю з окрема відповідно тамошним відносинам. Се не може послїдувати, позаяк Німцї не мають причини признавати державноправне становище Чехів, бож відносини в Чехах а в Моравії і Шлезку є зовсім відмінні. Коли переговори не будуть сейчас зірвані, то се треба приписати не відпорному змістови, але умірковaній формі ческого пропамятного письма. Не є виключена обставина, що може найде ся посередня дорога між німецкою а ческою проґрамою, що дасть спромогу до пересправ.

Bohemia каже, що ческе письмо в зародї згнобило надії на порозумінє. Переговори між обидвома народами без посередництва правительства стали неможливими. Альпейским послам розкрили ся тепер очи на миролюбивість Чехів. Тепер правительство буде приневолене взяти справу в свої руки.

Prager Tagblatt думає, що відносини між Чехами а правительством троха злагодили ся, але супроти німецкої готовости до порозуміня Чехи показали ся мало уступчивими. Надії покладані на переговори дуже знидїли опісля оповіщеня ческої відповіди.

Reichenberger Ztg. висловлює переконанє, що порозумінє в справі язиковій між обидвома народами в Чехах є так довго виключене, як довго Чехи стояти-муть на державноправнім становищі non possumus. Нехай тепер др. Кербер пробує поставити міст, по якім можна би зблизити обидві спорячі сторони.

Deutsche Volksztg. уважає супроти державноправного становища Чехів переговори безцїльними і дораджувала би німецким послам зовсім в те не вдавати ся. До розвязки язикового питаня не доведуть переговори між Німцями і Чехами, а енерґічне правительство позапарляментарною дорогою.

N. fr. Presse добачає в ческім письмі радше глузованє з німецкої готовости до згоди як охоту до порозуміня.

Deutsches Volksblatt замічає, що хибну засаду, щоби становище Німців удержати з підмогою централїстичної системи, полишено в останних німецких предлогах в користь засади національної автономії. Поступованє Чехів одначе, котрі все звали ся автономістами, показує, що они бажали би лише судетскі краї зробити автономними, щоби їх під ческою кермою сцентралїзувати і счещити. Але чиж справдї думають они се осягнути? Ческий ґенеральний сойм дуже скоро став би тим, чим є віденьска рада державна. Адміністрацийна реформа в розуміню самоуправи на національній основі є конечна; тодї язикова справа стане зовсім маловажною, а єї управильненє перестане бути житєвим питанєм для одної і другої народности.

Linzer Volksblatt думає, що годї сподївати ся порозуміня, позаяк з обидвох сторін вийшли предлоги, які обопільно уважають неможливими. Народи мусять отже знов бідувати, парлямент остане безробітним, наколи кріпка рука не зробить ладу понад головами обидвох сторонництв. Народи Австриї вижадають, щоби правительство щось зробило для їх занепавшого економічного стану, як не з парляментом, то без него.

Grazer Tagblatt зазначує, що по оповіщеню ческого письма і відпорної відповіди Німців неможливе є вступленє німецкого або ческого парляментариста до коаліцийного кабінету, анї яке небудь порозумінє ческо-німецке, позаяк німецкий посол не може вийти поза рами німецкої проґрами. З виміни гадок в німецкім письмі і ческій відповіди тепер ясно буде правительству, як довести до мира в Чехах.

Linzer Tagespost не бачить в ческім письмі нїякої уступчивости, так що се було би марнованєм часу засїдати за зелений стіл до переговорів.

Silesia примічає, що Чехи заявили ся за переговорами, щоби показати свою добру волю, але знають наперед про їх безуспішність. Всеж таки можливо, що під напором політичного і економічного положеня найде ся modus vivendi, який позволить Чехам з Німцями або поруч них дати парляментови і правительству спромогу до роботи.

Tagesbote aus Mähren u. Schlesien замічає, що відпорне становище Чехів має ту добру сторону, що Німцї з Чех з своїми товаришами з Моравії і Шлезка переконають альпейских послів німецких, що найбільша уступчивість і готовість до згоди з боку Німців не робить нїякого враженя у Чехів.

Deutsches Blatt доказує, що лише кріпке правительство, неуступчиве на забаги Славян і обезпечуюче перевагу Німцям в державі, може довести до розвязки внутрішнього розладу. Коаліцийне правительство не порадить нїчого, позаяк тодї посеред правительства настав би розлад.

(Конець буде).

Страйкова дебата в державній радї.

Відповідь п. Романчука.

(Конець).

Та ще на дві річи мушу відповісти п. Абрагамовичеви. Наводив він нїбито події, а не подавав назвиск; коли єго раз пораз взивано, щоби сказав назвиска, то відповідав: »Добре, скажу пізнїйше«. Але хоч єму пригадувано се опісля кілька разів, то він таки не зробив того; висмикнув ся, а назвиск таки не назвав. Є се найлїпший доказ, що те, що він говорив, є попросту неправда. П. Абрагамович сказав вкінци що робить ся заходи, щоби зпоза краю спровадити до Галичини робітників, коли би рускі селяни може й нарік захотїли страйкувати. Та й справдї польскі ґазети богато пишуть о тім, що навязано вже переговори з Хорватами, щоби спровадити хорватских робітників. Але при тім пишуть, що треба буде платити найменше 70 кр. за день, треба буде для робітників ставити хати і крім того треба буде заплатити робітникам дорогу з Хорвациї до Галичини. Виходить, що в такім разї хорватский робітник більше коштував би, нїж жадали рускі селяни. Правда, що й сего року лучали ся в Галичинї випадки, що радше спроваджувано Мазурів на роботу і плачено їм далеко висшу цїну, щоби лише покарати руских селян за те, що сьміли домагати ся більшої платнї; таким способом пани волїли самі стратити, щоби лише привести і руского селянина на страту. Але на довший час така пімста таки мабуть коштувала би за богато. Отже я дав би польским панам иншу раду, на котрій може би лїпше вийшли. Адже сибірска селїзниця вже готова, а в Китаю, як відомо, є подостатком робітника, так званих Кулї (Сьміх); їх можна дістати дуже дешево. Нехай би їх пани спровадили до Галичини; а они цїлком добре надались би, бо застали би в Галичинї також китайскі відносини і чулись би там мов дома. (Сьміх).

Переходжу тепер до наступуючого бесїдника, до п. професора національної економії Ґломбіньского. Єго вже п. Дашиньский перескубав і троха пошматував; але і я на жаль не могу єго пустити без дальшої операциї, бож він виступив як-раз против Русинів, так, що я особливо маю обовязок єму відповісти. П. Ґломбіньский наз-

вав тут себе національним демократом. Отже я є руский національний демократ, так що у всякім разї повинно би між нами бути щось спільного. Але після того, як я розумію демократию, мушу відпекати ся всякої спільности з п Ґломбіньским. П. Ґломбіньский заявив себе дальше мужем науки. Та менї пригадуєсь тут двостих Шілєра, в котрім каже ся про науку, що она »для одного є високою, небесною богинею, для другого дійною коровою, що єму достарчає масла«, П. Ґломбіньский сказав дальше, що він з кождого згляду цїлком свобідний, незалежний. Те саме могу й я сказати о собі, тілько мушу ще додати: я й не пну ся високо.

П. професор національної економії викладав нам тут насамперед про національну економію, а на замітки п. Дашиньского і мої заявляв, що він всьо лїпше знає; навіть таких річий я нібито не знаю, як, що робить руске сторонництво і я сам, а він усе те лїпше знає від мене. На такого, що так богато знає, я все дивлю ся троха недовірчиво; а коли троха лїпше придивити ся такому, то чоловік лише утвердить ся в своїй недовірчивости. Я помину те, що вже п. Дашиньский виказав п. Ґломбіньскому, а буду говорити лиш о тім, що п. Ґломбіньский правив о Русинах. Отже такої бесїди, яку він сказав, так переповненої клеветами і доносами на цїлий руский народ, на всї єго верстви і кляси, я ще не чував. П. Ґломбіньский обсипав клеветами, наругами, доносами руских селян, руских сьвящеників, руских учителїв, руску молодїж ґімназияльну, руских студентів, руских унїверситетских професорів. Вже сама чемність повинна була стримати єго, щоби в сїй палатї не говорити о своїх товаришах так, як він говорив. А що польске Коло так оплескувало єго бесїду і з такими радощами її приняло, що декотрі панове аж обцїлували тут бесїдника, то річ певно сумна і зовсїм не сьвідчить гарно о польскім Колї. Правда, що декотрі панове опісля отямили ся і сегодня в своїх бесїдах старали ся затерти те вражінє; але, що п. Ґломбіньский говорив їм просто з души, показали они вчера своїми овациями.

П. Ґломбіньский, сказано, видумував усякі можливі доноси на Русинів. Він приписував нам або бодай рускій молодїжи та ще декому річи, що могли би видати ся страшно небезпечними. Отже маю тут два листи — один з них дістав я по бесїдї п. Ґломбіньского; в тих листах взивають мене, щоби я говорив тут цїлком свобідно і сьміло. Коли — пишуть — против нас ведуть таку полїтику в краю, коли так з нами поступають, то й ми повинні в сїй палатї все розповісти, що знаємо на Поляків. Коли нас обсмаровують і підозріваня на нас кидають, то і ми про Поляків повинні говорити правду. Менї посписувано факти, що дїє ся там а там між польскою молодїжию, що дїє ся між польскими урядниками і т. п. Але я на те все відписав, що уважав би за підле оружиє виступати з доносами навіть на наших противників (Живі признаня і оплески). Менї обіцяно ще більше доказів і рішучо мене взивано; але я сего не зробив і нїколи не зроблю. (Признаня). Лишаю се пп. національним демократам з польского Кола (Признаня), а з окрема п. унїверситетскому професорови д-рови Ґломбіньскому.

Коли би я взагалї хотїв схарактеризувати виступ п. посла, то мусїв би сказати: В єго поставі є богато гри, в єго мові богато реторики і патосу, в цїлім єго поводеню побрязкуванє чваньковатого жовнїря, тим відважнїйшого, чим менше небезпеченьство, котрий гадає, що великого доконав дїла, коли поторощив нібито ворога а властиво ним самим змайстроване опудало. (Сьміх і признанє). Нас бесїда п. Ґломбіньского не збаламутить. Противно, ми єго бесїду розішлемо межи руский народ; нехай руский народ знає, яких має приятелїв між онтими панами і яка криє ся в їх души правдива гадка. Нехай руский народ бачить, кілько фарисейства є в тім, коли ті панове раз удають приятелїв руского народу, а инший раз нападають на нас ось такими бесїдами. Вкінци те, що п. Ґломбіньский правив тут про гнет бідних Поляків у східній Галичинї із сторони Русинів і про небезпеченьство, яке їм нібито грозить від нас, є, щоби ужити парляментарного слова, так наївне, що не потребую мабуть й говорити о тім. Мав би я властиво поговорити ще й з иншими панами та розказати річи, о котрих я не згадував в першій моїй мові; та не хочу вже томити вис. палату, тим більше, що надію ся ще неодної нагоди, коли буду міг розправити ся з тими панами, що так відважно і так по лицарски вивиступили против нас.

Лише одно, мої панове, хотїв би я віддати нашій розвазї: Хоч ми по можности докладно наводили факти з усїми подробицями, іменами і т. п., то таки не жадаємо, щоби вірили нам на слово ті, що не знають Галичини. Не хочемо нїчого иншого, як тілько, щоби приїхала до краю комісия з безсторонних і неупереджених людий та розслїдила, хто має слушність: ми чи тамті пани з польского Кола і протеґовані ними власти. Але ті пани не хотять на се пристати, хоч самі повинні би домагати ся такої комісиї, коли так певні своєї невинности. Они зразу заявили, що взагалї голосувати будуть против наглости внесеня. Аж коли п. др. Фідлєр іменем ческого клюбу подав инше внесенє, тодї сказали, що будуть голосувати за наглостию одного внесеня, очивидно тому, бо не хотять в тій палатї остати самі. Коли би мали чисту совість, то повинні би голосувати за як найострійшим слїдством, щоби очистити ся перед сьвітом.

Сим кінчу мою бесїду і прошу вас, мої панове, приняти цїле наше нагле внесенє. (Признаня).

Новинки.

— **Календар**. В суботу: руско-кат. Филимона, Апольонїя; рим.-кат. Івана еванг. — В недїлю: руско-кат. Елевтерія; рим. кат. Молодців мучеників.

— **Відчит проф. д-ра Василя Щурата** про »три національні гимни« відбуде ся завтра, в суботу, в салї »Рускої Бесїди« у Львові о годинї пів до 7. вечером. Вступ вільний. О численну участь на відчитї просить львівску інтелїґенцию — *Видїл драм. Товариства ім. Котляревского.*

— **З Наук. Тов-а ім. Шевченка.** Засїданє історично-фільософічної секциї відбудеть ся в суботу 27. с. м. о 5. год вечером з таким порядком: а) Ів. Левицький: Материяли до історії галицкого шкільництва від р. 1901. до 1820; б) Ів. Франко: Материяли до історії галицкого шкільництва від р. 1820. до 1848.

— **До відомости п. президента Тхуржнїцкого.** З Річки, косівского повіта, пишуть нам: Окружний суд в Коломиї знаний з сего, що на рускі сьвята покликує на розправи Русинів. І так на день 22. грудня, коли то власне припадає сьвято Непорочного Зачатия Пресьв. Богородицї, визначив розправу Маєра Кремера, до якої яко сьвідків завізвав Николу Кіщука і других наших Гуцулів. Покликані мусїли вже в суботу вийти з дому і цїлу недїлю бути в дорозї, аби на понедїлок в день торжественного руского сьвята явити ся на розправі. На візваню був підписаний п. Zawadzki, мабуть коломийский президент суду. Чи не можна би сего пана поучути, щоби шанував релїґійні почування населеня? А впрочім чи в коломийскім судї нема Русинів-урядників, котрі чейже також хочуть обходити рускі сьвята? — *Гуцул.*

— **Змилуйте ся над американьскою Русею!** — Кличе амер. Свобода — докиж то просьба наша буде кличем »вопіющаго во пустини«?! Докиж то маєм бути виставлені на наругу цїлому сьвітови?! Як довго ще прийдеть ся нам ждати на наші справедливі домаганя?! Мимохіть виривається оттака катилїнарка супроти байдужности на наші церковні справи там, відки нам з права належить ся поміч. Казали нам ждати і ми ждемо, не наждемось! Принесе почта краєві часописи, хапаємо кожде число, повні надії, а чей уже полагоджена справа руского епископства в Америцї. Та на жаль — кожда почта приносить лиш новий завід, нове внеохоченє! Вважайте, що зорґанїзованих парохій в самих Спол. Державах є висше 60. А окрім того кількож то Русинів жиє по многих місцевостях, поставивших храми Божі і всьо потрібне та надармо ждучих на сьвященика, котрий би заспокоїв їх духовні потреби. Ложна клевета, кинена на сьвящеників-народорців, сейчас найшла послух, — кинено »з гори« каменем на тих, котрі одні з цїлої сили борють ся з ворогами св. віри, а кинено та обвинено без вислуханя засуджених. Але коли треба зробити дїло єдиноспасенне для св. Церкви і народу, там усувають ся ті, що легкодушно довіряють всяким безосновним, підлим сплетням. Та нехай! Най була би і правда, що ми, американьско-рускі сьвященики т. зв.

Др. В. Щурат.

Ґімназияльна пропедевтика фільозофії.

(По поводу анкети краєвої Ради шкільної).

(Дальше).

Пізнати відношенє двох наук — значить: пізнати і порівнати з собою предмети їх дослїдів, цїль, напрям і результат дослїдів.

Предметом дослїдів у психольоґії є всї прояви духового житя, які розпадають ся на три ґрупи: пізнанє, чувство і волю. Предмет льоґіки лежить в обсягу одного лиш пізнаня, так як лиш в обсягу чувства лежить предмет естетики, лиш в обсягу волї — предмет етики.

Психольоґія, маючи на цїли лиш вияснене всїх духових прояв у їх повстаню і розвою є чистою наукою. Льоґіка, естетика і етика, ведучи до пізнаня житєвих ідеалів: правди, краси і добра в цїлях практичного використаня, стають з огляду на свої цїли практичними науками. Підчас коли психольоґія старає ся вияснити всї прояви духового житя, льоґіка обмежує ся лиш на прояви одної ґрупи — пізнаня і з тої ґрупи прояв увзгляднює лиш ті, що з огляду на практичну цїль можуть бути придатні — лиш ті прояви пізнаня, що остаючи в згодї з дїйсностю, можуть бути названі правдою. Подібно поступають естетика і етика.

Отже як не всї прояви чувства є естетичні, як не всї прояви волї є етичні, так, напримір, і прояви мисленя (найвисшої форми пізнаня) божевільного чоловіка не є льоґічні. Льоґіка ними не занимає ся, хоч мусить заниматись ними психольоґія.

З огляду на ріжні цїли мусять бути і напрями обох наук ріжні. Психольоґія, маючи на цїли вияснене всїх духових прояв, зводить їх до найпростїйших, стикає ся аж з фізіольоґією. Льоґіка, могучи заниматись лиш тими формами пізнаня, що ведуть до правди, розбирає, аналїзує найвисші прояви пізнаня т. є мисленя, оставляючи на боцї все иньше.

І результатами обі науки ріжнять ся. Результатом психольоґії є закони, результатом льоґіки — правила, норми. Постійний звязок між всїма психольоґічними явищами, який відкриває психольоґія — то такий сам закон, як закони природи. З під психольоґічних законів не виломлює ся навіть мисль божевільного. Звязки мисленя згідного з правдою, мисленя льоґічного то такі самі правила чи норми, як в граматицї. Закони мови обовязують всїх, навіть тих, що про них не знають; норм, правил треба учитись. Говорять всї по тим самим законам; граматично (нормально чи правильно) — не всї.

З всего сказаного про єство психольоґії і льоґіки виходить, що обсяг дослїдів льоґіки лежить в обсягу дослїдів психольоґії; що правила льоґіки мусять бути залежні від законів психольоґії. Але як силою своїх законів психольоґія впливає на льоґіку, так в пізнаваню психольоґічних законів при помочи льоґічного мисленя з льоґікою мусить числитись психольоґ. Поміж обома науками бачить ся паралелїзм. Та помимо того паралелїзму психольоґія в виду льоґіки являєть ся о стільки підставовою наукою, о скільки закони мусять бути підставою норм. Доси того не узгляднювали. Узгляднювалось історичне першеньство льоґіки. Підчас коли наука льоґіки датує ся від часу Арістотеля, психольоґія бере свій початок в XVI—XVII. в. (Льоке, Гюм). З природи річи льоґіка довго впливала на психольоґію; та в новійших часах психольоґія освободжує ся від переможного впливу льоґіки і, як показує ся, не лиш на свою користь, але й на користь самої-ж льоґіки. Приміром тут дослїди Вундта, Зіґварта і ин., що льоґічні суди старають ся оперти на зложених виображенях психольоґії. З тим фактом повинно-б числитись також.

Зміна порядку в навчаню ґімназияльної пропедевтики фільозофії в тім напрямі, щоб наперед вчити в VII. кл. психольоґії, а пізнїйше в VIII. кл. льоґіки, вийшла-б, як се вже всякий повинен зрозуміти, не лиш на користь обох предметів, але й на полекшу в укладї підручників. Члени анкети, відкинувши внесенє др-а М. Сабата в справі порядку в навчаню предметів лиш длятого, що пропонований порядок розривав предмети і вносив нелад в навчанє, самі

української партиї, що — кажу — ми є потвори, сякі й такі, чиж не є тим більше, вашим обовязком, духовні власти, постарати ся о направу, реформу „зіпсованого“ клиру. Тож до переведеня такої обнови мусить бути кріпка і леґальна рука. — Таке право може мати лише епископ. — Бачите проте ясно, що ми самі на себе просимо ярма по вашому, а по нашому пересьвідченю ми хочемо голови, провідника, котрий зєднавби нас усїх до спільної Божої працї.

Дивіть, який розлад між нами, та як на тім терпить і св. віра і народність. Не дуріть нї себе, нї других тим, що Русин хоть стратить обряд то при католицизмі лишить ся. Се лож, се неправда! Так вихованьсьте наш нарід в краю, що в него понятя віри і обряду тотожні. Царославіє поривае наше стадо, а нїхто не стає латинником. Ой лиха, ой кепска була рахуба пок. Ледоховского і Риму. Числили там на се, що лише часть перейде на схізму а решта оберне ся в латиньство. Знайте-ж про те, що не знаємо нї одного такого случаю, а стати тика вам вкаже, що вже кілька тисяч перейшло в православний табор. Та не диво! Хотяй православне сьвященьство не представляє найменшої моральної вартости, одні недоуки, другі безхарактерні бізнесісти, але они мають маґічне, чарівне слівце, а тим є епископ Значить ся, они мають кріпку йерковну орґанїзацию, між тим, як ми стоїмо гей у приповідцї: — при дорозї, хто не хоче, той нас і скубне. Возьмім єще під розвагу таких людей, як о. Обушкевич і инші, котрі під маскою „гр.-кат.“ суть лише потайними наганячами до царославія, а не подивуєтесь сьвіжому фактови, що около тисячки людей недавно перейшло на схізму в Мейфільд, в державі Пенсильвенія.

Колиб тут був наш епископ, усього того не було би, а противно, збаламучений народ повернув би назад до св. церкви, а цїла царославна місия остала би на ледї. Остали би пастирі без овець, ґенерали без війска. Таж прецїнь і порівнати годї уровень культури — осьвіти нашого університетского сьвященика з батюшками, виведеними з псаломщиків — дяків. Та що з того?! Їх усїх лучить повага епископату, а ми ходимо блудом, ведучи з мусу гуртками полїтику на власну руку. Нам треба епископа, котрий на підставі добре обдуманої автономії буде кермувати рускою церквою в Америцї. Ми не дїти, щоб нас піддурювати візитаторами — манекінами. Ми знаємо добре тутешні відносини, кличемо до вас, Управителї руско-кат. Церкви у краю: Крайна вже пора мати нам епископа! Занедбаєте нас й на дальше, пропало Боже дїло, не будемо ми винні, вина впаде на тих, котрі могли, мали силу ратувати, а не хотїли, зволїкали.

— **Зі Стрия** доносять нам: Концерт ювилейний в честь Льва Папи римского відбуде ся дня 1. н. ст. січня 1903. З огляду, що п. Ґальґочі заявив депутациї, яка просила о музику військову, що він для цивілїв музики не має, а музикам инших полків в рейонї девятого полку — до котрого належить Стрий — грати не позволить, тому в послїдній хвилї мусїла проґрама концерту улягти змінї. Подаємо отсим змінену проґраму: 1. О. Нижанковский: Кантата в честь Папи Льва XIII 2. Відчит. 3. Бортняньский: »Блажен муж«... хор міш Стр. Бояна з фісгарм. 4. Luigi Luzzi: »Ave Maria«, сольо сьпів п. М. Маєрової з фісгарм. 5. Бортняньский: »Скажи ми Господи«, хор міш »Стр. Бояна« з фісгарм. 6. а) Sarassâte: »Reverie«, б) Бах: »Aire«, скрипкові соля п. Бережницкого з форт. 7. а) Р. Нижанковский: »Прощай«. б) Niewiadomski: »Oj matulu lny nam kwitną«, сольо-сьпів п-ї М. Маєрової з фортеп. 8. Січиньский: »Лїчу в неволї«, хор міш. »Стр. Бояна« з сольом тенор., фісгарм. і фортеп. Концерт сей відбуде ся під покровом ВПреосв. Митроп. Кир Андрея Шептицкого, котрий приобіцяв звеличати єго своєю присутностию. Початок концерту точно о 7. год. Крісла перворядні по 2 К, другорядні по 1·50 К набувати можна в »Нар. Торговли«. Стрій сьвяточний.

— **Чи руский нарід є мертвою брилою?** У відповідь п. Мілковскому на се питанє пишуть нам з Вербиці, равского повіта: З нашого села учащає:

до ґімназиї у Львові	2
„ в Коломиї	1
„ в Перемишли	1
до учит. семинариї в Сокали	1
до виділ. школи жіночої в Коломиї	1
до нар. школи в Раві р. учеників	5
„ „ „ учениця	1
до ткацкої школи в Коросні	2
На посадих учительских є	2

Згадаю ще, що сего року внесено з нашого села **50** кілька подань о принятє до ткацкої школи в Коросні, але на жаль узгляднено лише два поданя.

— **Отворенє** нової Читальнї »Просьвіти« в Саранчуках, бережаньского повіта, відбуде ся в недїлю дня 28. с. м. о 4. год. пополудни.

— **Мара рускої обструкциї** в соймі трівожить нечисту совість польскої праси. Перший про се заговорив псевдо-клерикальний Przedświt, покликуючи ся на чутку в »компетентних кругах« про обструкцию руских соймових послів. Понедїлкове ранїшне засїданє сойму — як пише Przedświt — має тревати лише пів години, а друге засїданє пічне ся в понедїлок о 8. год. вечером і протягне ся до 1. або 2. год. в ночи. Дальший хід 2. засїданя буде ві вторник Наколи би Русини унеможливили в протягу двох днїв ухваленє буджетової провізориї, то — як твердить Przedświt — відбуде ся ще трете засїданє сойму в середу, бо провізория мусить бути ухвалена. — Яку вартість мають всякі „достовірні“ ревеляциї Przedświt-а, доказує справа памятників Козьмяна, оголошуваних недавно сею ґазетою.

— **Памятники Козьмяна** або вудка на передплатників. З початком сего місяця оголосив Przedświt, що »Станислав Козьмян уступив майже зовсїм з полїтичної арени і займає ся тепер писанєм памятників«. »Памятники є на покінченю і небавом вже вийдуть друком«. На доказ сего Przedświt помістив кілька уступів зі згаданих памятників та додав, що один з єго сотрудників читав рукопись Козьмяна. Оголошені Przedświt-ом уступи з памятників про б. през. кабінету ґр. Казимира Баденього перепечатали навіть нїмецкі часописи, не підозріваючи клерикального Przedświt-а о бляґу. Тимчасом онодї Przedświt оголошує з найдостовірнїйшого жерела, що Козьмян памятників не писав, не пише, анї не буде писати, отже не будуть печатані. — Таким чином Przedświt замість поправити собі опінїю — вийшов скомпромітований і мабуть тому перестає виходити з кінцем сего року.

— **Мара гайдамаччини.** З Грималова пишуть нам: Коваль з Товстого Замлиньский мав якусь малу справу в грималівскім судї у судиї Жарковера, котру не тілько що програв, але єще зістав засуджений на добу арешту Але щож робити! Се ходить поміж люди. Коваль відсидїв кару тай і забув про цїлу пригоду і був би собі і не пригадав єї, як би не надходячі сьвята. Пан Замлиньский чоловік штудерний. Зробив кілька ножів, сїкачів та нуж поміж панів, продавати свій товар. Зайшов до ц. к. суду. Увійшов в канцелярию одного судиї, чемненько поклонив ся та далїй захвалює свій товар. А пан судия купив сїкач, вдоволений, що своїй панї принесе так потрібну річ до кухнї. Коваль рад, що так добре іде торг, та в другі двері. Поклонив ся, поздоровив чемненько п. судию Жарковера та встромивши руку за холяву, добув ножа та ледве отворив уста: Чи би не... коли став стовпом. Пан судия яко праведний потомок і син Ізраіля, побачивши ніж у руках такого гайдамаки, та ще до того пригадавши собі, що недавно засудив єго на добу арешту, став кричати »ґевалт«, бо був певний атентату на свою достойну особу. Кинулась на бідного коваля судова прислуга, розброїла, повитягала ножі зза холяви а пан судия ще кричав ай вай! і аж тодї успокоїв ся, як коваля заторощили у холодну. Та ледве переконали п. судию про невинність коваля — тай так цїла справа покінчила ся щасливо. Що правда наїв ся страху п. судия — але мав єго і коваль — тому один до другого не може мати нїякої претенсиї. А коваль навчений розуму, продаючи тепер ножі, наперед питає: Чи не куплять пан ножа, а потому витягає єго зза холяви.

— **Дефравдациї.** Здевравдована квота в банку св. Вячеслава в Празї, по точнім обчисленю виносить 8,000.000 К. Дефравдация почала ся від 1881. року.

Заступник віденьскої фірми Фішер здефравдував 300.000 К і вістав арештований.

Властитель фабрики в моравскім Шенау, Коль, наробив довгів на пів мілїона корон і пропав без вісти.

— **Рафіновані обманцї.** До торговельника образів при ул. Ляфета в Парижи прийшов онодї шиковно убраний пан і спитав про цїну образа Ройбета. Купець подав цїну — 8.000 франків. Незнакомий згодив ся по короткім торзї і просив купця, аби нікому не продавав сего образа, а він за дві години поверне і заплатить умовлену цїну. Не минуло пів години, а вже прийшов якийсь инший панок, котрому також подобав ся образ Ройбета. Коли він поспитав о єго цїну, купець заявив, що образ проданий за 8.000 фр. Незнакомий скривив ся, але без надуми сказав, що дасть за образ 12.000 фр. і подав купцеви свою адресу, на яку вечером мав відіслати образ і забрати гроші. Купець пристав на сю корисніїшу умову і затирав руки, бо надїяв ся заробити бодай половину ріжницї обох жертвованих єму цїн. В назначенім часї прийшов перший аматор образу і витягнув гроші, аби заплатити Купець перепросив єго чемно, що через ошибку прирік єму продати сей образ, бо образ вже проданий, і дав єму відступного 2.000 фр. в тій надії, що сам заробить ще дві тисячки. Вечером купець відослав образ на подану адресу, але показало ся, що упав жертвою вирафінованого обманьства, бо такого назвища, яке навів другий панок, нїхто в поданій каменици не знав.

— **Пропали заповіди і весїлє.** Михайло Осичка бувший слуга в каварни, придумав собі легкий спосіб заробкованя. Вишукав собі служницю Марию Петришин і витуманив від неї насамперед 70 К на видатки на весїлє, а онодї ще казав дати собі кілька послїдних корон „на заповіди“ і щез без слїду. Мария Петришин побачивши, що пропали заповіди і весїлє, зголосила ся на полїцию і просила о поміч.

— **Фльота Ксеркса.** Грецке правительство має зарядити гляданя за фльотою Ксеркса, затопленою в околици острова Саляміс в часї війни Перзів з Атенцями перед 2202 лїтами. В тій цїли грецке правительство звернуло ся до одного інжінера, що недавно винайшов прилад, при якого помочи можна з корабля оглядати цїле дно моря, а навіть робити фотоґрафічні знимки

— **Подорож Коха до Африки.** Проф. Роберт Кох вибирає ся знова до Африки на досліди над епізоотиями. Кошти єго подорожи обчислено на 10.000 фуртів штерлїнґів, а має їх покрити анґлїйске правительство і „Chartered Company“. Проф Кох одержить гонорар 6.000 ф. шт. річно, а єго оба асистенти по 1.000 ф. шт. Перед тим Кох їде до Родезиї і за той час буде брати по 3 ф. шт. денної диєти.

Ц. к. Дирекция зелїзниць державних у Львові оповіщує:

В окрузї ц. к. Дирекциї зелїзниць держ. в Триєстї передано дня 15. грудня с. р. до прилюдного ужитку другу часть шляху Буе-Паренцо о 63 км. зелїзницї льокальної вузкошляхової Триєст-Паренцо, котра виходить зі стациї Трлєст Ст. Андре і котрої перша часть Триєст Ст. Андре-Буе о 58 км. зістала вже отворена дня 1. цьвітня 1902. — На згаданій зелїзници отворено стациї Ґрісіняна, Монтона, Візінада, Ст. Доменїка, Візіпано і Паренцо для загального руху, а перестанки Трібано, Піємонте, Баґнї Ст. Стефано Леваде, Кароіба, Ракотоле і Вілянова для товарів в цїловозових наборах. Перестанок Кароіба буде отворений аж по викінченю доїзду.— Материялів вибухових не вільно перевозити на тій зелїзници. — На перестанках Піємонте, Баґнї Ст. Стефано-Леваде, Кароіба і Ракотоле будуть продавати білєти будники, а всїдаючі на прочих перестанках будуть оплачувати перевозове в поїздах. — Належитість за пакунки буде побирати стация призначеня.

— **Поправка похибки.** В. ч. 277. в статї »Ческе пропамятне письмо« замість »Виїмна урядова мова« має бути »внїшна урядова мова«.

— **Вісти з львівскої архиепархії.** Презенту на Гологори одержав о. Григорий Панчишин, завідатель Черепина. Журавеньский декан о. Іляріон Гошовский зрік ся деканьства і одержав титул »вислужений декан«, а журав. деканом іменований о. Тома Березовский з Дубравки. — Щирецкий містодекан Іван Стрільбицкий зрезиґнував, а містодеканами іменовані: I) о. Филип Пелех з Толщова, II) о. Николай Левицкий з Оброшина. Крилошаньскі відзнаки одержав о. Тома Березовский, парох Дубравки. — Завідателем Конюхова поставлений о. Николай Здерковский з Семигинова. — Приватний сотрудник з Заланова о. Стефан Івасик іменований прив. сотрудником в Братківцях, стрийского деканату. — В дім пресвитерский принятий окінчений богослов Корнило Йойко, котрий рівночасно дістав відпустку до станиславівскої епархії.

ухвалили внесенє мало чим лїпше: »необходимо конечні відомости з психольоґії мають попередити науку льоґіки«. Внесенє д-ра М. Сабата було неможливе, але бодай ясне; він жадав, щоб науку льоґіки попередила з психольоґії наука пізнаня (ґрупи психольоґічних прояв справдї для льоґіки найважнїйшої). Чиж анкетою ухвалене внесенє має бути вже длятого лїпше, що замість ясности послугуєть ся неясностю, замість жадати чогось виразно, жадає для вступу до льоґіки неозначених близше відомостий з психольоґії, необходимо конечних?

А може члени анкети не важились всї голосувати за зміною порядку предметів лиш длятого, щоб не давати почину до якоїсь радикальної реформи? Коли так, то повинні-б знати, що нинї тут не розходить ся о щось таке, чого ще нїколи не було. Того порядку в навчаню пропедевтики фільозофії, якого з наукового становища треба нинї домагатись, придержувались в австрийських ґімназиях безпосередно після їх реформи на основі орґанїзацийного пляну з 1849. р., придержувались єго так довго, як довго обох предметів, і льоґіки і психольоґії, вчили в однїй лиш клясї VIII-ій. Було се згідне з тою інструкциєю Геґля, яку він подав був 1823. р. на жаданє пруского мінїстра Альтенштайна (Werke, 17, 357—367) і яка в Прусах стала обовязувати.

(Конець буде).

Наука, штука, лїтература.

— **Народний декляматор**. Коломия 1903. Накладом Я. Оренштайна. З друкарнї Вільгельма Браунера. Стор. I–X+306. Цїна 1 К 20 сот. — Потреба ширшої збірки деклямаций була справою пекучої ваги, головно для тих, що устроюють вечерницї по селах. Сїй потребі зарадить „Народний декляматор“ виданий п. Оренштайн м. Цїна єго так низька, що стати на него не лише кожду читальню, але навіть кожду хату письменного селянина, не згадуючи про інтелїґенцию, де „Народний декляматор“ задля своєї гарної оправи буде правдивою окрасою сальонів.

— **Репертуар Львівскої Фільгармонії**. В пятницю 26. грудня „популярний концерт“ при співучасти тов-а „Академічний Хор“.

В суботу 27. грудня „великий концерт фільгармонїйний“ при співучасти Станислави Висоцкої, драм. артистки міского театру в Кракові і сьпівацкого тов-а „Лютня“. В проґрамі: Давіда „Пустиня“ і мельодрам „Дзвони“ Едґара По з музикою І. Челяньского.

В недїлю 28. с. м. „популярний концерт“ при співучасти Матильди Роллївної, оперової артистки.

Телеґрами.

Сольногород, 26. грудня. Княгиня саксоньска і архикн. Леопольд Фердинанд по своїм виїздї з Сольногорода оставили листи, в яких оправдують свій виїзд. В листї княгинї находить ся уступ, в якім она заявляє, що під нїяким услівєм не поверне до свого мужа.

Рим, 26. грудня. Кружляла ту чутка, що Сьв. Отець занеміг, підчас коли приймав у себе колеґію кардиналів. Вість про недугу Папи є безосновна, бо Папа має ся зовсїм добре.

Царгород. 26. грудня. Настали ту такі сильні морози, яких давно не памятають. Босфор замерз. В снїгових заметїлях погибло кільканацять осіб.

Новий Йорк, 26. грудня. Бльокада портів венецуельских буде тревати аж до порішеня мирового суду, який має зібрати ся в Новім Йорку ще перед Новим роком.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна

Найславнїйша проґрама!

від 1. до 16. грудня 1902.

При співучасти війскової музики 30. п. п.

1) **Увертура**. Реклямоґраф. 2) **Gizela Konrady**, тирольска сьпівачка. 3) **Ernesto Felden**, блискавичний трансформатор. 4) **Hohenfels**, польска сьпівачка. 5) **George Jackson**, мурин-ексцентрик. 6) **Дружина Алєксандров**, україньскі сьпіваки і танцюристи. 7) **Орхестра**. 8) **Арабска дружина Hadji Mohamed**. 9. **La belle et Celebre Heliosa Titcomb**, зі своїм »тансером Стефаном Moscagno«, полуднево-американьска сьпівачка і тансерка. 10) **Григорий Hartman**, ілюзіонїст. 11) **Американьский біоскоп**, Алї Баба і 40 опришків. 12) **Марш**.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В недїлю і сьвята два представленя. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Від огню обезпечайте ся тілько в »Днїстрі«.

Днїстер

Товариство взаїмних обезпечень

Львів, ринок ч. 10. (дім »Просьвіти«).

є одиноким руским Товариством асекурацийним.

Фонди »Днїстра« з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервовий	386.402 кор.	83 сот.	разом 645.383 кор. 59 сот.
Резерва премії	205.227 „	— „	
Резерва специяльна	6.000 „	— „	
Фонд емеритальний	47.753 „	76 „	

»Днїстер« обезпечає будинки як також збіже і пашу против шкід огневих. Всї три ВП. Ординарияти припоручили **»Днїстер«** Всч. Духовеньству і всїм вірним.

Оплата премії в »Днїстрі« є умірковaна, а чистий зиск — надвижку з оплат — роздїляє **»Днїстер«** межи своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%.

Шкоди виплачує **»Днїстер«** дуже скоро, а оцїнку шкід переводить разом з делеґатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив **»Днїстер«** 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члени »Днїстра« можуть без перешкоди затягати позички в Банку краєвім і касах ощадности, бо каси ті принимають полїси **»Днїстра«** при позичках гіпотечних.

На житє можна обезпечати через **»Днїстер«** — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти і т. д. — краківскім Товаристві, а з провізиї від тих обезпечень відступає **»Днїстер«** часть на рускі добродїйні цїли.

Аґенциї передає **»Днїстер«** радо селянам, господарям, особливо де нема **»Днїстра«**. Аґенти заробили 349.486 кор. провізиї.

На житє обезпечайте ся тілько через »Днїстер«

Селяне! убігайте ся тілько о аґенциї »Днїстра«

НАКЛАД ХОЙНАЦКОГО.

Лев Лопатиньский.

Хмари-чари

ЖАРТИ й НЕЖАРТИ

ЗЛОЖЕНІ і ПЕРЕЛОЖЕНІ АВТОРОМ

для розривки і розваги читачів. Ся збірка становить другий том поезий і шуток, про які можна те саме сказати, що про „Перли“.

Набути можна в Ставропигійскій книгарни.

Читайте! Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кождій руській хатї находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. **„ПОЕЗИЇ Т. ШЕВЧЕНКА“**. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір европейських клясиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опусту. Висилає ся тілько за надісланєм **2 кор. 30 сот.** на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ »ПРОСЬВІТИ« у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від 1-го мая 1902.

(Приїзд і від'їзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп. приходить о годинї	Поїзд особ. приходить о годинї	до Львова
	6·10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
	6·20	з Чернівцїв (Іцкан, Галацу), Чорткова
	6·50	з Брухович, щод. від 15. мая до 14. вер. вк.
	7·45	з Янова
	7·40	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче
	8·00	„ „ на дв. головний
	8·10	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	8·15	з Сокаля, Рави рускої
1.35	8·50	з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	10·25	з Ряшова, Любачева
	11·55	з Станиславова (Кересмезе, Потутор)
	1·10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава
	1·23	з Янова
2·20		з Підволочиск, Копичинцїв на дв. Підз.
2·35		„ „ на дв. голов.
	3·14	з Брухович (15. мая до 14 вер. в нед. і сьв.
	4·40	з Самбора, Стрия, Сколього (1/5 – 30.9)
	5·11	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
	5·35	„ „ „ на дв. голов.
1·45	5·40	з Чернівцїв, Іцкан
	5·50	з Кракова
Ніч		
	6·00	з Сокаля, Белзця і Любачева
	8·04	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
	9·12	з Брухович (15. мая до 14 вер. в нед. і сьв.)
12·15	9·20	з Чернівцїв, Букарешту
	9·25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)
8·40	9·50	з Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Розвадова
2·31		
	10·03	з Янова (від 1. мая до 15 вер. в нед. і сьв.)
	10·02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. [illegible]
	10·20	„ „ „ на дв. голов.
	10·50	з Лавочного (Пешту) Хирова Калуша
	3·14	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче
	8·35	„ на дворець головний

Поїзд посп. відходить о годинї	Поїзд особ. відходить о годинї	зі Львова
	6·25	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
1·55	6·30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
2·09	6·43	„ „ „ дв. Підзамче
	6·35	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
8·30	8·40	до Кракова (Відня, Праги), Берлина
2·55		
	9·00	до Лавочного, Хирова, Калуша
	9·15	до Янова
	9·50	до Белзця, Сокаля, Любачова
	10·30	до Чернівцїв, Потутор
	10·40	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.
2·40	10·57	„ „ дв. гол.
	1·25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в недїлю і сьвята
	2·15	до Брухович від 15 мая до 14. вересня в недїлї і сьвята
	3·05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.
	3·15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.
	3·26	до Брухович щод. від 1. мая до 15. вер.
	3·30	до Ряшева, Хирова, Любачева
Ніч		
	6·10	до Станиславова, Жидачева
12·45	6·20	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)
	6·30	до Янова від 1. мая до 15. вер. будні дни а від 16. вер. до 30 цьвіт. 1903. щоденно
	6·35	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	7·10	до Сокаля і Рави рускої
	8·16	до Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
	8·25	до Перемишля
	9·00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець
	9·20	„ „ дв. Підзамче
	10·05	до Янова від 1. мая до 15. вер, в нед. і сьв.
2·51	10·30	до Іцкан, Чорткова
	11·00	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
	11.10	до Підволочиск, Бродів дв. головний
	11·32	„ „ дв. Підзамче
	4·15	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
	5·50	до Брухович від 15. мая до 14. вер. щод.

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 мінут рано

Час середно европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12 год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє пояснень в справах зелїзничих, продає білєти всякого рода і розклади їзди.

За певну і добру льокацию

поручаємо

4 ½% листи гіпотечні

4% листи гіпотечні коронові

5% листи гіпотечні преміовані

4% листи товариства кредитового земского

4½% листи Банку краєвого

5% облїґациї Банку краєвого

4% позичку краєву

4% облїґациї пропінацийні

і всїлякі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнїйшім курсї деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного

Видає і відповідає за редакцию Лев Лопатиньский.

З друкарнї В. А. Шийковского